

Motion till riksdagen 2012/13:Fi241

av Anna Steele (FP)

Mätetal i offentligt finansierade verksamheter

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att mätetal ska införas i samtliga offentligt finansierade verksamheter.

Motivering

Under många år har begrepp som mätetal, eller KPI (eng. "Key Performance Indicator"), använts för att mäta hur väl en verksamhet uppnår strategiska eller operativa mål.

Med början för tjugio år sedan publicerades i Harvard Business Review en rad artiklar av Kaplan & Norton (t.ex. ^{1 2}) om balanserade styrkort (eng. "Balanced scorecards") där mätetal med flera olika perspektiv formuleras för att ge en helhetsbild av en verksamhet.

Observera att mätetal inte alls måste ha något med ekonomi eller finansiella mål att göra. För dem som arbetar i den privata sektorn är det relativt vanligt att företagets överordnade mål fördelas ut på olika divisioner och avdelningar, vilket gör att varje del av företaget kan ha en egen uppsättning av mätetal.

När det gäller offentligt finansierade verksamheter är det inte lika vedertaget att arbeta med nyckeltal, även om det har blivit vanligare. Men i och med att medborgare i sina roller som vårdtagare, föräldrar, villaägare etc. blir allt

¹ Kaplan R S & Norton D P, "The Balanced Scorecard: measures that drive performance", Harvard Business Review, Jan – Feb 1992, s. 71–80.

² Kaplan R S & Norton D P, "Putting the Balanced Scorecard to Work", Harvard Business Review, Sep – Okt 1993, s. 2–16.

Fel! Okänt namn på

mer informerade om olika alternativa vårdval eller skolval så ökar kraven på jämförbarhet mellan olika verksamheter.

Om alla offentliga verksamheter frekvent publicerade mätetal som beskriver deras verksamhet skulle det kunna få en rad positiva effekter, som exempelvis:

- ? Medborgare kan på egen hand jämföra olika skolor.
- ? Mytbildning om offentlig verksamhet kan motverkas i och med att fakta sprids mer.
- ? En större acceptans för att ökade kostnader för offentlig verksamhet behövs.

Det finns många konsultföretag som arbetar med att få fram de nyckeltal som bäst speglar en verksamhet, något som kan vara ganska komplicerat. Vad som bör mätas beror av vilket perspektiv man har, och en person inom en verksamhet kan anse att ett visst mätetal är avgörande, medan den som är kund till verksamheten har ett helt annat perspektiv. Om offentligt finansierade verksamheter skall ta fram mätetal måste man utgå från principen att alla verksamheter på egen hand kommer att klara av att definiera ett fåtal pragmatiska nyckeltal.

Idag har de allra flesta offentligt finansierade verksamheter en hemsida av något slag på internet. Många myndigheter som exempelvis Skatteverket har avancerade inloggningssidor och närmast oöverskådliga mängder värdefull information, medan andra mindre myndigheter har en betydligt enklare form. Men gemensamt för även små enheter inom exempelvis en kommun är att det i princip alltid finns något slags enkel sida där information om enheten visas.

Ett krav om att varje offentligt finansierad verksamhet ned på enhetsnivå skall publicera mätetal månadsvis behöver därför inte vara något som innebär en teknisk tröskel av något slag.

Det man däremot måste fråga sig är hur mycket eller litet energi som det är försvarbart att en offentligt finansierad verksamhet skall ägna åt att publicera mätetal. Men från både medborgarperspektiv, och med tanke på att stad, landsting, region eller kommun är ägare, bör offentligt finansierade verksamheter tydliggöra sin verksamhets mål och måluppfyllelse.

Med hänvisning till det ovan sagda bör varje offentligt finansierad huvudman på ledningsnivå

- ? besluta om 4–10 mätetal som på ett väl avvägt sätt återspeglar helheten i verksamheten, och som måste publiceras månadsvis på verksamhetens hemsida,
- ? besluta om huruvida mätetal för mindre enheter inom verksamheten också ska publiceras månadsvis, något som bör eftersträvas.

Mätetalen skall sättas så att man eftersträvar en nytta för medborgarna. Det betyder att mätetal som ”kostnad per elev” är ointressant i sammanhanget, medan ”antal elever per heltid lärartjänst” är mycket intressant, och att ”kronor per medborgare för snöröjning” är ointressant medan ”max antal timmar innan alla gångbanor snöröjts” är mycket intressant under vintersäsongen. På landstingsnivå kan det vara intressant att veta ”antal patienter i transplantationskö för njure” samt ”antal månader som den personen som stått längst i kö

Fel! Okänt namn på

för transplantation av njure”, medan ”kostnad per transplanterad njure” är betydligt mindre intressant. I statliga verk kan det vara intressant att veta ”antal ärenden som avslutats per ärendetyp” och ”tid för det ärende som varit öppet längst tid per ärendetyp”, ”antal avslutade ärenden per handläggare i snitt och median”. Tanken med att inte tvinga fram exakt vilka måttetal som skall användas är att tiden kommer att utvisa vilka måttetal som är lämpliga för olika verksamheter, genom exempelvis samverkan inom ramen för SKL.

Stockholm den 2 oktober 2012

Anna Steele (FP)